

PLASTİK SANATLAR >>>

> Varlık, günümüz sanatını eleştiriyor: "Çağdaş" ağını örmüş, para her şeyi yönetiyor."

Düşlerin gerçek olduğu bir dünya

Utku Varlık'ın Bozlu Art Project Mongeri Binası'ndaki sergisi "Sanrı", düş yoksunu bir dünyadan kaçış şiiiri gibi. Sergi, aynı zamanda Varlık'ı etkileyen sanatçılara saygı duruşu niteliğinde: "Uzun masalar sanki benim üniversitelerimdi! Edip Cansever, eşi Mefaret Hanım, Orhan Veli'nin kız kardeşi Firuzan Yolyapan, eşi İbrahim... Ne güzel insanlar, büyük bir aile!"

ELVIN VURAL
elvinvural@gmail.com

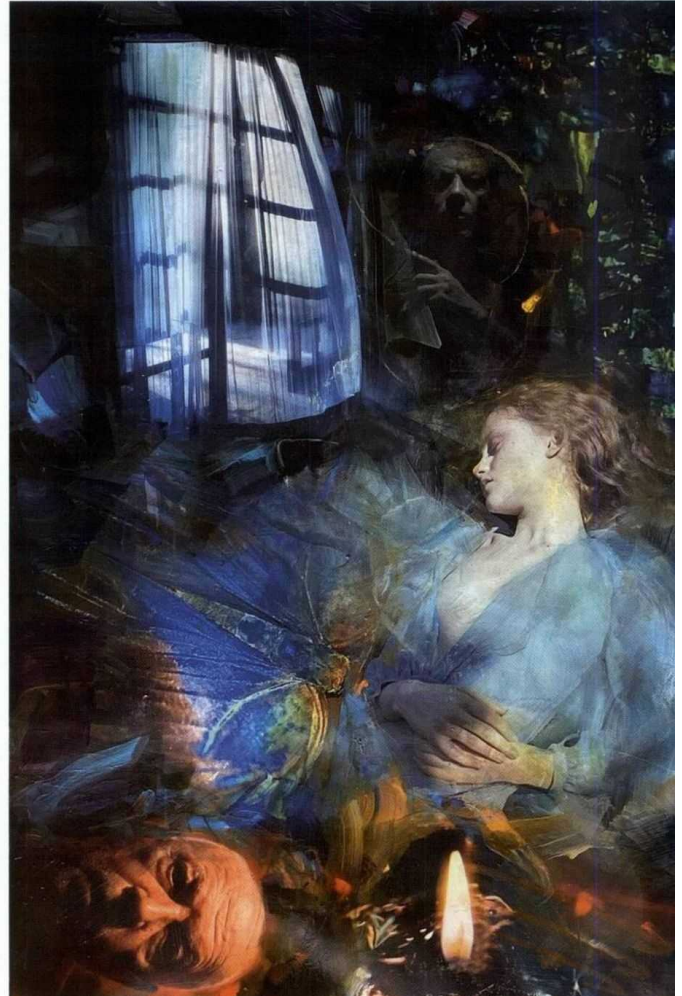
46

Bozlu Art Project, Utku Varlık'ın "Sanrı" isimli sergisini pandemi sonrası yeniden ziyarete açtı. "Sanrı", düş yoksunu bir dünyadan kaçış şiiiri adeta... Varlık'ın yarım asırlık sanatsal üretiminde beslendiği ve göz kırptığı hayali iç dünyasına açılan bir pencere. Bu dünyaya kapısını açıp giremezsiniz. Çünkü içerideki uçuş, efemera obje ve kişilerin yanında sırtmamak için sizin de pencereden içeri yavaşça süzülmeniz şart. Varlık'ın yeni sergisi kendisini yıllardır etkileyen yazar ve şairlere bir saygı duruşu niteliğinde aynı zamanda. Sergiyi sanatçıdan dinledik.

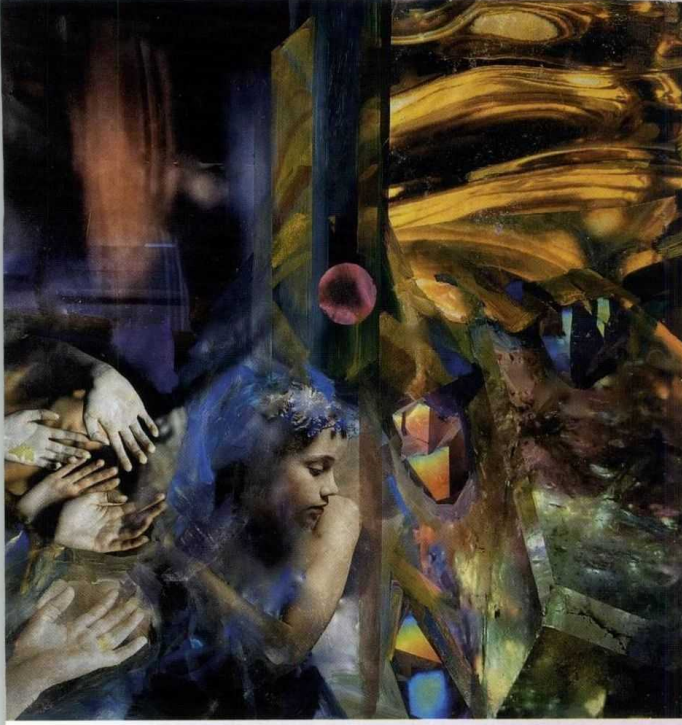
Yeni serginiz "Sanrı", "düşlerin tek gerçeklik olduğuna inananlar"ın dünyasına açılan bir pencere. Bu dünya kimin, sanrılar kimin; bu dünya sizin iç dünyanızı mı yansıtır?

İnsana dair yargılarımız genellikle ne kadar sıradışıysa, bireyin iç dünyasıyla algı motifini yaratan dış unsurlar o denli bütünlük içindedir. Bir asır önce düşleri psikanalitik çözümlemelerle deşifre ederken bir şeyi unuttuk: Herkes kendi peyzajının içindedir; motifler benzeyebilir ama insan tekildir. Freud'a göre düş "bilinçdışı şeyleri canlandıran bir yerdir"; işte resmin, sinemanın, edebiyatın işlevine geldik. Benim yaptığım resim "anlatımcı figürasyon"a örnektir, belki vizyoner olduğu da söylenebilir. Çok etkilendiğim fantastik gerçekçilerin de etkisinde kaldım. Çünkü bu Viyanalı ressamlar; Hausner, Fucs, Anton Lemden, bence pentürün ve temperanın büyük ustalarıydılar. Kendilerinden taviz vermediler ama resmin merkezi Paris'te, 1950-70 yıllarında onların ne bir sergisini ne de bir galeride asılı tualini

Milliyet SANAT | AĞUSTOS 2020

Varlık, çalışmalarını "anlatımcı figürasyon" olarak tanımlıyor.

Eserleri, düşlerin tek gerçeklik olduğuna inananların dünyasına açılan bir pencere gibi.

"Sanrı" serisinden, tuval üzerine karışık teknik.

gördüm; nasıl olur? Hausner'in resmi bazılarınca öylece itilmiş, farkında olmamak isteğiyle resim kitaplarına sokulmamıştır. Resim piyasasını kontrol edenler "yalama ve yalıtılmış" resmi, sıradanlığı pazarlarken belki Hausner'in farkına bile varmadılar. Ama bir özü değil bu, ben onu hayal müzelerimde en iyi yere astım. İşte benim baktığım pencerenin gizemi bu: İnsanın kolay anlayamayacağı bir şey yapmak, belki bir fısıltı, boş mekânlar ve uzak peyzajlar, ışık alanlarına açık ve kırılmalar içeren bu mekânda kadınlar, güzele gönderi ve belki ölüme! Yer yer karanlık uçurumlar... Yine dönüp dolaşıp Nietzsche'ye geliyoruz: "Uçurumun dibine uzun süre bakarsan, bil ki o da sana bakıyor!"

Sergi, yıllardır sizi etkileyen yazar ve şairlere de saygı duruşu niteliğinde. Bu yazar ve şairlerle hayatınızın hangi noktasında gerçek veya mecaz anlamda tanıştınız?

Yaşadığımız "geçmiş zaman" sanki varoluşumuzda kristalleşti; "düş bozgunları kuşağı" diyebileceğimiz bizim kuşak, başından sonuna her türlü entrikanın döndüğü bu güzel ülkenin ve İstanbul'un en güzel yıllarını, 1960-70'leri yaşadı. Bugünün kaosunu yaşayan genç kuşaklar o İstanbul'un albenisini ne yazık düşleyemezler, bu ancak yaşamakla olurdu. Bir kentin din-

KENDİMİ HIÇ HAZIR HİSSETMEDİM, 50 YILDIR...

Üretim sürecinizden bahsedebilir misiniz?

Üretim sürecinden öte resim, bir sürekliliktir. Benimki "anakronolojik" bir yolculuk. Aklın yeni arayışları telepatik bir iletişim ister; fiziksel dünyaya ilişkin tüm algılar bir düşünce üretmek zorundadır. Bendeki öznel zaman, aklın bu yeni algılanışlarıyla bir yaratma edimine dönüşür. Sergi fenomeni "zamana uymak" adına bende her zaman panik yarattı, sanki uykuyu bölmek gibi... Kendimi hiç hazır hissetmedim, 50 yıldır! Çünkü resim hiçbir zaman bitmez.

Türkiye sanatı için 1960'lar "altın çağ" olarak anılır. Siz de bu dönemin son ressamlarındansınız. Durduğunuz yerden bakarak günümüz sanatı hakkında neler söylemek istersiniz?

"Çağdaş" ağını örmüş, para her şeyi yönetiyor ve buraya akıyor hiçbir mantık göstermeden, hiçbir hesap yapmadan. Gözümün önünde yazılan 21. YY. görsel sanatı, her yıl açılan 30 yeni modern müze, o kadar vakıfla belleğe yazılıyor. Kendi varoluşuyla hiçbir duygusal ilinti bulamıyorum. Bunu manipüle edenlerin amaçlarında sanat yapmaktan öte fuarcılık, alışveriş merkezi arzularının daha ağır bastığı bir gerçek! Tüm bunlar düşünmeyi, düş görmemizi engelliyorsa, biz yine pentürümüze, şiirimize, yazımıza dönelim. Uсталıkla yapılmış sinemayı ve barok müziğimizi dinleyelim. Zorla güzelliğe olmaz.

Sizin için "iyi sanat" nedir ya da var mıdır? Peki ya "iyi olmayan sanat" hangisidir?

Her zaman söyledim, bir şairin işlevi neyse ressamın da metaforu aynı çekim alanındadır. Bir resim açıkça bir alışverişin sonucudur. Diyalektik dönüşüm, ressamın künyesidir. Kültürel bir sinerji içermeyen resim, betimlemeden uzak bir boyamadır. Modernlik fenomeninin tersyüz ettiği resim sanatı, açıkça "derinleşme özürü" bir banallikten başka bir şey değildir!

47

ginliği, yaşayanların huzuruyla eş orantılıdır. Akademi başka âlem; her akşamüstü yazar, çizer, düşünen tüm dostlarınızla beraber olmak... Uzun masalar sanki benim üniversitelerimdi! Nahit Hanım'ın masaları, Edip Cansever, eşi Mefaret Hanım, Orhan Veli'nin kız kardeşi Firuzan Yolyapan, eşi İbrahim... Ne güzel insanlar, büyük bir aile! Kadim dostum Aziz Çalımlar'la yaşadıklarımız... Sanal bir bellek değil bu, zaman onları bir türlü süpürüyor.

Sergide bir de video var. Bu video nasıl bir rol üstleniyor?

Bu sergiyi destekleyen video bence çok öğretici; kim bir ressamın atölyesine kapıyı çalıp girebilir? Bence sanatçının iç mekânı yaptığı resmin aynasıdır. Resmimi tamamlayacak başka olgular, katalog ve kitabın yanı sıra "transreal" bir sinema gerekiyordu. Kendimi çekmek, bana unuttuğum sinemacılığımı anımsattı. Akıllı bir telefonla harika imajlar yaratabilmek, işte 21. YY.! **MS**

Bozlu Art Project Mongeri Binası, <https://www.bozluartproject.com/>

Bitiş tarihi: 28 Ağustos